

IHKK STRATEEGIA KOOSTAMINE ETTEVÕTLUSE TÖÖGRUPI TÖÖ KOKKUVÕTE (5 lehel)

11.märts 2015

Koosolekute toimumise ajad ja kohad

1. koosolek – Anija mõis, Anija vald 16.veebruar 2015
2. koosolek – Kuke talu, Kose vald 3.märts 2015
3. koosolek – Vildi villa, Aruküla, Raasiku vald 9.märts 2015

Koosolekul osalejad

Kolmel koosolekul osalesid: Tiina Sergo, Sille Noor, Katti Muru, Cerly Saar

Kahel koosolekul osalesid: Kalev Villem, Toomas Mägi, Kaisa Tamkivi, Hando Jõhvik, Piret Aavik, Marge Raja, Anu-Mai Levo, Veljo Konnimois

Ühel koosolekul osalesid: Eeva Pajuviidik, Nelli Restov, Anne-Mai Alver, Liina Hõlpus, Sirje Saar, Ott Valdma, Demis Voss, Hülle saarts, Ülle Rajasaar, Sulvi Munk, Meeli Teder, Tuuli Cartmill, Liina Hõlpus

Sissejuhatus

Koosolekud toimusid kolmel korral erinevates valdades (Kose, Anija, Raasiku). Töögruppides osalemine ja kaasamõtlemine oli aktiivne – igal koosolekul osales 12-16 inimest. Kõik koosolekud kestsid 3-4 tundi. Töö oli üles ehitatud ettekannete ja ajurünnakute vormis, sh. ajurünnakud viidi läbi nii väiksemates gruppides kui ka individuaaltöö vormis.

HETKEOLUKORRA ANALÜÜS

Ülevaade piirkonna ettevõtluse valdkonna hetkeolukorrast

Piirkonnas tegutsevatest ettevõtetest on valdavalt mikroettevõtted, st.vähem kui 10 töötajaga ettevõtted. OÜ Vesterra poolt teostatud väliskeskonna uuringu tulemusena selgus, et mikroettevõtjate hulgas on üksikettevõtjaid mõnevõrra rohkem kui palgatöötajatega ettevõtteid. Võrreldes omavahel brutotulusaajate ja piirkonnas elavate inimeste arvu, avaldub sarnane tendents, mis tervikuna kogu vabariigi maapiirkondades – brutotulusaajaid on oluliselt vähem kui elanikke (põhjuseks elanikkonna vananemine ja tööealise elanikkonna väljaränne). Suurim on see suhe Kose vallas, kus brutotulusaajad moodustavad vaid 40 % koguelanike arvust.

Eelmisel programmiperioodil (2010-14) IHKK piirkonnas enim toetusi taotleti ja projekte teostati Kose valla ettevõtjate poolt. Neile järgnesid Raasiku ja Anija valla ettevõtjad. Möödunud perioodil ei eraldatud ühtegi toetust Aegviidu valla ettevõtetele.

Riiklikud ja maakondlikud valdkonnapõhised prioriteetid

Eesti Maaelu Arengukava 2014-2020. Arengukava prioriteet 6: Sotsiaalse kaasatuse, vaesuse vähendamise ja majanduskasvu edendamine maapiirkondades. Alaprioriteet 6B – “maapiirkondade kohaliku arengu soodustamine” on peamine valdkond, mis puudutab Leader-lähenemist.

Eesti Regionaalarengu strateegia 2014-2020. Visioonis 2030+ on määratletud, et iga piirkond panustab Eesti kui terviku konkurentsivõime kasvule.... Inimestel on igas toimepiirkonnas

kättesaadavad head töökohad. Oluline sisuline fookus avalike teenuste infrastruktuuride arendamise asemel **piirkondliku ettevõtluse ja tööhõive arendamisel**. Üheks eesmärgiks on seatud piirkonnaspetsiifiliste kasvuvaldkondade hõive ja ettevõtete majandusnäitajate kasv.

Harju maakonna arengustrateegia 2025. Maakonna arengustrateegia strateegilised eesmärgid on: Maakonnas elavad inimesed on haritud, teotahtelised ja hoolivad oma elukeskkonnast. Sõltumata inimese elukohast on elanikele tagatud kõik vajalikud teenused võrdse kvaliteediga. Maakonnas on logistika, teenuste ja töökohtade kättesaadavuse seisukohast läbimõeldud ja efektiivne ruumimuster, mis võimaldab elanikel ja ettevõtjatel planeerida oma tegevusi pikaajaliselt ja säästlikult. Visiooni elluviimise üheks eelduseks on seatud, et majandus peab liikuma teadmistel põhineva majandusmudelei poole, mis muuhulgas eeldab sh. suuremaid arendus- ja teadusinvesteeringud riigilt ja ettevõtelt ning elukestvate õpet.

Valdkonna asjaosaliste arvamus piirkonnas valitsevatest probleemidest

Asjaosalised tunnetavad ettevõtluse valdkonnas peamistena järgmisi probleeme:

- Ettevõtjate maine on madal
- Kvalifitseeritud ja usaldusväärse tööjõu vähesus
- Ettevõtjad ei tunnetata KOV-de toetust (sh. tunnustamine) ja soodsat ettevõtluskliimat
- Väikeettevõtjatel on oma ettevõtte arendamiseks ja suurendamiseks vähe vabasid vahendeid
- Puuduvad toimivad ettevõtjate koostöövõrgustikud, ettevõtete vaheline ja ettevõtete tegevuse kohta saadav info on puudulik
- Ettevõtlusega alustajatel on vähesed teadmised, julgust ja/või ressursse. Teemakohane tugisüsteem on puudulik
- Tööjõuränne piirkonnast välja ja vähe on teotahtelist ning kvalifitseeritud tööjõudu piirkonnas.

Valkonna asjaosaliste ootused perioodist 2014-2020

Ettevõtjad loodavad LEADER-programmi toel saada toetust oma ettevõtte investeeringuvajaduste katteks. Investeerida soovitakse eelõige seadmetesse, ettevõtete laiendamisse, töökeskkonna parendamisse ja turundustegevusteks. Märgiti ära ka investeeringuvajadusi töötajate koolitamiseks, keskkonnasäästlikkuse tõstmiseks ja üldkulude vähendamiseks. Koosolekul osalenutest 2 inimest nimetas oma ootusena toetuse saamist ettevõtlusega alustamiseks. Enamus ettevõtjaid ootab järgmisel perioodil ettevõtjate omavahelise ja ettevõtjate ning kohaliku omavalitsuse vahelise koostöö paranemist (sh. reaalselt toimiv koostöövõrgustik, ettevõtjate "märkamise"/tunnustamine ning "ettevõtluse pesa").

ETTEPANEKUD PERIOODIKS 2014-2020 IHKK STRATEEGIA ETTEVÕTLUSE MEETME KUJUNDAMISEKS

VISION	IHKK piirkonna ettevõtlus- ja elukeskkond on innovaatiline, konkurentsivõimeline ja kaasaegne. Ettevõtted on oma tegevustes orienteeritud loodusäästlikkusele
STRATEEGILISED EESMÄRGID	<ol style="list-style-type: none">1. Piirkonnas pakutatavad tooted, teenused ja töökohad on konkurentsivõimelised ja ettevõtted elujõulised.2. Piirkonna ettevõtete maine on hea ja ettevõtjad on orienteeritud omavahelisele koostööle3. Piirkonna on orienteeritud kohaliku ressursi väärindamisse.
SPETSIIFILISED EESMÄRGID – TEGEVUSSUUNAD (sulgudes toodud mõõdetavate väärtuste indikaatorid)	<ol style="list-style-type: none">1. Ettevõtted on arenenud/laienenud (uued tooted/teenused, loodud uued töökohad)2. Ettevõtete töökeskkond on kaasaegne ja kvaliteetne, töökohad on konkurentsivõimelised (säilitatud/ajakohastatud/parendatud töökohad)3. Pakutatavad teenused ja tooted on mitmekesised ja vähem sõltuvad hooajalisusest (ettevõtete hulk, kes on oma toodete/teenuste hooajalisust vähendanud)4. Investeeringud on kohaliku toorme väärindamisse (kohaliku toorme baasil loodud uute toodete (tootegruppide) hulk)<ul style="list-style-type: none">o Piirkonnas on toimivad ühisturundus-tegevusedo Ettevõtjad on võrgustunudo Piirkonnas on soodne ettevõtluskliima, sh.toetav suhtumine ettevõtluse alustamisse
KONKREETSED TEGEVUSED MIDA TOETADA	<ul style="list-style-type: none">o Ettevõtete füüsilise keskkonna investeeringutoetus – sh.investeeringud hoonetesse, põhivarasse, infrastruktuuri, töökeskkonna parendamisse, seadmetesse, üldkulude vähendamisse, keskkonناسäästlikkuse suurendamisseo Ettevõtete arengutoetus – sh.turundus, koolitus, uute toodete/teenuste juurutamine, töötajate ümber- ja täiendõpeo Koostöövõrgustike ja infovahetuse arendustoetus – sh.võrgustike loomine ja jätkusuutlikuks toimimiseks eelduste loomineo Ettevõtlusega alustamise toetamineo Spordi- ja vaba-aja teenuste pakkumiseks eelduste loomine ja hooajalisuse vähendamineo Objekti ja sündmuste tähistamine nõutava sümboolikaga
MIDA MITTE TOETADA	<ul style="list-style-type: none">o Tooraine ostmineo Ehitus-projekteerimineo Teenuste ostmine (va.koolitus) (näiteks: raamatupidamisteenus, kommunaalteenused jms igapäevase majandustegevusega seotud teenused)o Meelelahutus – erisoodustusega maksustatavad teenused (ettevõtte töötajate vaba-aja veetmine jms)o Üldhalduskulud, kontori kuluvahendido Tööjõu rent
MÕÕDIKUD JA SIHTTASEMED	Seatud eesmärkide saavutamiseks ettepanek hinnata järgnevate mõõdikute ja neile seatud sihttasemete kaudu: <ul style="list-style-type: none">o Toetatud ettevõtete arv – 20o Teostatud projektide arv – 30

- Loodud töökohtade arv – 10
- Säilitatud töökohtade arv – 25 (30)
- Töötasu kasv – 10 %
- Uute toodete/teenuste arv – 20
- Toetatud ettevõtjate koostööprojektide arv – 2

TOETUSE SUURUS Määrata toetuse suuruseks projekti maksumusest 60% (toetuse saaja omaosalus 40%)

PROJEKTI TOETUSE MAKSUMUS Määrata projekti toetuse miinimum maksumuseks 3 000€
Määrata projekti toetuse maksimum maksumuseks 30 000 €

PIIRANGUD JA NÕUDED TOETUSE SAAJALE

- Ettevõtte tegutsemispiirkond peab olema IHKK piirkonnas
- Ettevõtted peavad enne projekti esitamist IHKK-le läbima HEAK-i nõustamise ja koostama projektile äriplaani etteantud vormil
- Taotleja peab esitama eelmise majandusaasta arunande
- Toetuse taotlejal ei tohi taotlemise hetkel olla varasemast perioodist pooleliolevaid LEADER-projekte (eelmise projekti lõpparuanne peab vähemalt olema esitatud IHKK-le)
- Välisreiside (sh.väliskoolituste) projektide omaosaluse määr on suurem (näiteks 60%)
- Meetmest saavad toetust äriühingud (töötajate arvuga alla 10), MTÜ-d, SA-d, TÜ-d.

PROJEKTIDE HINDAMIS-KRITEERIUMID JA NENDE OSAKAALUD

- Finantsproгноosi realistlikkus, projekti elluviimise tõenäosus ja teostatavus (jätkusuutlikkus) (25-30 %)
- Töökohtade säilitamine ja loomine (20-25 %)
- Uute toodete ja teenuste lisandusmine, lisandväärtuse kasv, kohaliku toorme väärindamine (15-20 %)
- Sünergia (koostöö) (15 %)
- Innovaatilisus, uuenduslikkus (5-7%)
- Ekspordi kasv (2-5 %)

MEETMESSE SUUNATUD VAHENDID Ettepanek: 2014-2020 programmperioodi jooksul suunata ettevõtluse meetmesse (sh.turism ja kohalik toit) 50-55% toetuste kogusummast.

VAHENDITE JAGUNEMINE PROG.PERIOODIL

Ettepanek vahendite jaotuseks programmperioodil

2016	2017	2018	2019	2020
30%	30%	30%	10%	0

Töögrupi juhi ettepanekud ja märkused:

- Mõõdiku “uute toodete/teenuste arv” sihttasemeks määratud 20 on grupijuhi hinnangul liiga kõrge – kaaluda selle sihttaseme määra seadmist tasemele **10**.
- Kaaluda veelkord toetuse andmise tingimusi ettevõtte alustamise puhul – grupijuhi ettepanek on, et toetatakse alustavaid ettevõtteid, kes on tegutsenud vähemalt **6-12 kuud**.
- **Äriplaani koostamine pehmete ja eelkõige koostööprojektide puhul ei ole grupijuhi arvates põhjendatud**. Kaaluda võiks väiksemate pehmete projektide puhul äriplaani esitamise nõudest loobumist – näiteks projektid, mille toetus on 3000-3500 €. Samuti on

äriplaani koostamise põhjendatus kaheldav projektide puhul, kus koolitatakse ettevõtte töötajaid

- Grupijuhi ettepanek on, et ettevõtluse meetmest **toetada vaid äriühinguid**. Põhjus: Vabaühenduste vara läheb reeglina üle kohalikule omavalitsusele ning juhatuse liikmetel ei ole ühingu ees isikulist varalist vastutust. Vabaühendustele on suunatud kogukonna investeeringu ja ühistegevuse meetmed (sealt ettevõtjad toetust taotlema ei saa).
- Koostööprojektide puhul hinnata ja seirata oluliselt koostööpartneri(te) (see kes ei ole taotleja) panust. Koostööprojekti üheks kriteeriumiks saab määrata rahalise panuse suuruse – näiteks võrdne omaosaluse katmine projektipartnerite poolt, mis on ka dokumentaalselt tõestatav.
- Grupijuhi ettepanek: töökohtade säilitamise mõõdetavus hindamise juures on teostatav eelkõige hindamiskomisjoni poolt teostatud paikvaatluse põhjal ning taotlejapoolse põhjenduse ja olukorra kirjelduse alusel. Näiteks: töökohal olevad seadmed või masinad on moraalselt vananenud või amortiseerunud ning nende väljavahetamine/parendamine on ainuvõimalik tee töökoha majanduslikuks põhjendatuseks ettevõtja jaoks. Teine näide: töökoha või olmeruumide olukord jms on esteetiliselt “väsinud” või isegi ebasanitaarne, mistõttu töötajate lahkumine võib osutuda tõenäoliseks. Siin saab ettevõtja investeeringutoetusega parendada ja seega ka säilitada töökoha. Kolmas näide: Kuna vabariigis kehtestatud tööjõukulud on ettevõtjale suhteliselt kõrged, siis aitab töökohta säilitada ka üld- ja püsikulude vähendamine – st., et investeeringud püsikulude vähendamisse (näiteks hoonete energiasäästlikumaks muutmine) tagab ettevõtja võimekuse säilitada konkurentsivõimelise palgaga töökohti.
- **Kohaliku toorme väärindamine** – piirkonnas kohapeal saadavast või kasvatatavast toorainest toodetud lõpptoode. Näited: puidu töötlemine toodeteks (sh. mööbel, aknad, ukSED, mitmesugused väikevormid, trepid, suveniirid jms), kohalikest taimsest või loomsest toorainest toodetud esemed ja tooted (töödeldud ja pakendatud ravimtaimed, taimekiududest tooted, villast ja villa töötlemise tulemusel valmistatud tooted, luust ja nahast valmistatud tooted, suveniirid, mitmesugused tarbeesemed jms.), loomsetest saadustest valmistatud ja turustamiseks ettevalmistatud (pakendatud) toidukaubad (siia alla ei kuulu lihtne aia- või metsasaaduste turustamine).
- Grupijuhi ettepanek: IHKK spetsiifiline kohaliku toorme väärindamine peaks haakuma piirkonnas tegutsevate väike-taludes ja majapidamises kasvatatavate/karjatavate liikidega ning piirkonnas looduslikult rohkelt esineva toormega. Näiteks: piirkonnas on üsna palju kitse ja lambakasvataid – piim, vill, nahk ja luu kui tooraine. Samuti on suured metsamassiivid – puit kui tooraine ja puhas loodus – loodusannid kui tooraine.
- Grupijuhi ettepanek: Mõõdikute hulka võiks eraldi lisada ka kohaliku toorme väärindamisega loodud uute töökohtade ja/või toodete mõõdiku ning sihttaseme. Samuti lisada hindamiskriteeriumite hulka kohaliku toorme väärindamise kriteerium (näiteks 5 % osakaaluga). Mõõta saab konkreetselt loodud töökohti, kus luuakse tooteid, mille valmistamise põhitooraine (näiteks vähemalt 60% kogu materjali sisendist) on kohalik. Ettepanek sihttaseme määramiseks: loodud 5 – 7 töökohta programmiperioodi jooksul.

Kokkuvõtte koostas: töögrupi juht Katti Muru